

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πολιτεία, 518b-519a

A1.

α.

1-Σ: Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ

2-Σ: σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη·

3-Λ: Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς (...) οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό

4-Σ: Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς (...)—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνοῦσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—

5-Σ: ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι (...) ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται.

B1.

Ἡ λέξη *περιαγωγή* σημαίνει τὴ μεταστροφή συνολικά τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς πρὸς τὸ Ἀγαθὸ μέσω τῆς παιδείας. Σημαντικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς περιαγωγῆς ἀποτελεῖ ἡ δύναμη ποὺ ἐνυπάρχει στὸν κάθε ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ. Ὁ συγκεκριμένος ὅρος ἔχει φιλοσοφικὴ βαρύτητα, διότι δείχνει πὺς ἡ γνώση καὶ ἡ παιδεία οφείλουν νὰ ἔχουν πάντα καθολικὸ χαρακτήρα καὶ νὰ μὴν ἐξαντλοῦνται σὲ ἐπιμέρους οπτικές γωνίες. Ὁ Πλάτων προτρέπει (*περικεκτέον*) ὄχι μόνον σὲ θέαση, ἀλλὰ σὲ μίαν συνολικὴ μεταστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν αἰσθήσεων πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, σὲ μίαν στροφή ὅλης τῆς ὑπαρξῆς (*σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ*) πρὸς τὸν «ἥλιο» ποὺ συμβολίζει τὴν ἰδέαν τοῦ Ἀγαθοῦ. Πρόκειται γιὰ μίαν ἐπώδυνη πορεία, σὲ μίαν «ἐπιστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ μίαν νυχτερινὴν μέραν σὲ τὴν ἀληθινὴν μέραν», ὡπὺς ὁ ἴδιος ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ, συσχετίζοντάς τὴν μὲ τὴν «ἀληθινὴν φιλοσοφίαν». Γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ ολικὴ μεταστροφή τῆς ὑπαρξῆς κατὰ τὸν Πλάτωνα χρειάζεται ἡ φιλοσοφικὴ παιδεία, ὡστε ὁ ἄνθρωπος νὰ μπορεῖ νὰ βλέπει αὐτὰ ποὺ πρέπει (*οἷ ἔδει*), δηλαδή πέρα ἀπὸ τὰ ἐπιμέρους αἰσθητὰ ἀντικείμενα, νὰ κατανοεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ καθενὸς ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται νοητικὰ τὴν ἰδέαν τοῦς. Μόνον ὁ φύλακας/φιλόσοφος (στὸ πλαίσιο τῆς ἰδανικῆς πλατωνικῆς πολιτείας) ἔχει αὐτὴ τὴ διαφοροποιημένη στάση ἀπέναντι σὲ τὴν αἰσθητὴ πραγματικότητα, ἀφοῦ μόνον αὐτός εἶναι τελικὰ ἰκανός γιὰ τὴ γνώση τῶν ἰδεῶν.

Θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε ὅτι ἡ *περιαγωγή*, ἡ στροφή δηλαδή πρὸς νέες κατευθύνσεις, ἰσοδυναμεῖ πρακτικὰ μὲ ἀντιστροφή τῶν ἀντιλήψεων τοῦ ὀμηρικοῦ κόσμου. Ἐνῶ στὸν

ομηρικό κόσμο η μεταθανάτια ζωή (ομηρικός Άδης) τοποθετείται σε ένα σπήλαιο, στον Πλάτωνα συμβαίνει το αντίστροφο, αφού η καθημερινή επίγεια ζωή τοποθετείται σε ένα Σπήλαιο, σε έναν Κάτω Κόσμο. Έτσι, η ψυχή δεν είναι η σκιά του σώματος, αλλά το σώμα η σκιά της ψυχής· η δίχως νόημα κίνηση της νεκρικής ύπαρξης της ψυχής στον Άδη (Όμηρος) αποδίδεται στις δίχως νόημα πράξεις των ανθρώπων μέσα στο σπήλαιο της ανθρώπινης ύπαρξης, όταν αυτές δεν βγαίνουν έξω από αυτό για να αντικρύσουν τις αιώνιες ιδέες που είναι ορατές στον Ουρανό.[322 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Πλάτων, Μένων, 81d

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αναφερθεί σε δύο από τις παρακάτω αναφορές.

Τα δύο πλατωνικά κείμενα παρουσιάζουν αρκετές νοηματικές αναλογίες, πράγμα εύλογο καθώς ομιλητής και στα δύο είναι ο Σωκράτης.

Συγκεκριμένα, στο παράλληλο κείμενο από τον πλατωνικό διάλογο *Μένων* αναφέρεται πως η αθάνατη ψυχή έχει δει όλα τα πράγματα και έχει μάθει τα πάντα, και όσα περιλαμβάνονται σε αυτόν τον κόσμο και όσα είναι στον Άδη (*δεν είναι τίποτε που να μην το έχει μάθει*). Επομένως, γνωρίζει τον κόσμο των Ιδεών, πριν αυτή ενωθεί με το σώμα και γεννηθεί κάθε άνθρωπος. Αντίστοιχα, στο απόσπασμα της *Πολιτείας* ο Σωκράτης αναφέρει ότι η δύναμη της γνώσης ενυπάρχει μέσα μας (*τήν ένοῦσαν ἐκάστου, ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό*). Αυτή άλλωστε ήταν και η βασική διαφορά Σωκράτη-σοφιστών, καθώς οι τελευταίοι θεωρούσαν ότι η γνώση είναι κάτι που εμφυτεύεται.

Επιπλέον, τα δύο κείμενα αναφέρονται στο πώς ο άνθρωπος θα προσεγγίσει την αλήθεια. Στο παράλληλο κείμενο η μάθηση είναι η προσπάθεια του ανθρώπου να ξαναφέρει στο νου του όσα η ψυχή έχει ξεχάσει (*οι άνθρωποι το ονομάζουν μάθηση*)· γι'αυτό η γνώση είναι τελικά ανάμνηση. Ομοίως και στην *Πολιτεία* ο Σωκράτης θεωρεί ότι απαιτείται μία συνολική μεταστροφή της ανθρώπινης ψυχής μέσω της φιλοσοφικής παιδείας (*τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται*).

Παράλληλα, τονίζεται η συμβολή της προσωπικής προσπάθειας κάθε ανθρώπου στη διαδικασία προσέγγισης της γνώσης. Στον *Μένωνα* αναφέρεται ότι ο άνθρωπος δεν πρέπει να κουραστεί να ερευνά και μάλιστα μόνος του, πράγμα που υποδηλώνει μία κοπιώδη, αυτόνομη και συνεχή προσπάθεια προσέγγισης της γνώσης (*να μην αποκάμη ερευνώντας, μόνος του να ξαναβρή όλα τα άλλα*), ενώ και στην πλατωνική *Πολιτεία* υπονοείται η αντίστοιχη δυσκολία, καθώς η *περιαγωγή* απαιτεί καθολικότητα και υπέρβαση των αισθήσεων.

Τέλος, ομοιότητα εντοπίζεται στη σχέση της ψυχής με την αρετή, καθώς στο παράλληλο κείμενο η ψυχή έχει γνωρίσει και την αρετή (*να μπορή αυτή και για την αρετή και για τα άλλα να ξαναθυμηθή*). Αντίστοιχα, στο διδαγμένο κείμενο η αρετή της φρόνησης έχει μέσα της ένα σπέρμα θεϊκό και παραπέμπει στην αθάνατη ψυχή (*ή δέ τοῦ φρονῆσαι παντός μᾶλλον θειοτέρου τινός τυγχάνει*).[325 λέξεις]

B3. 1-β, 2-γ, 3-α, 4-β, 5-α

B4. 1-δ, 2-ε, 3-ζ, 4-β, 5-α